

LUNDS
UNIVERSITET

Sexualundervisning i Polen: Ideologi eller kunskap?

En analys av Ordo Iuris diskurser om lagförslaget att kriminalisera sexualundervisning i Polen.

Izabella Olsson

Genusvetenskapliga institutionen

Lunds universitet

Kurskod: GNVK22

Handledare: Mikael Karlsson

Omfång: antal ord: 12 145

Abstract

This essay explores the anti-gender ideology movement in the case of Poland's sex education bill aiming to prohibit comprehensive sexuality education for minors. This is done with the catholic conservative legal organisation and foundation Ordo Iuris as research subject who are advocates for the bill on restrictive sexuality education and are making efforts to influence the politics on both national and international levels. By using a discourse analysis, I examine the beliefs and values of the organisation surrounding sexuality education and how it relates to the production of knowledge and power. The essay is anchored in Judith Butler's theory on the heterosexual matrix and Miranda Fricker's theories on epistemic injustice to explain how Ordo Iuris are using sexuality education to strengthen heteronormative family values.

Keywords: *sexuality education, gender ideology, Poland, Ordo Iuris, heterosexual matrix*

Nyckelord: *sexualundervisning, genusideologi, Polen, Ordo Iuris, heterosexuella matrisen,*

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1 Syfte och forskningsfrågor	2
1.2 Bakgrund	3
1.3 Forskningsfältet	7
1.4 Etiska överväganden	9
2. Teori	10
2.1 Judith Butler	10
2.2 Miranda Fricker	11
3. Metod	13
4. Primärmaterial	18
4.1 "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6 th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee" ... 18 - Magdalena Olek & Bartosz Zalewski	18
4.2 "EU Parliament adopts resolution criticising "Stop paedophilia" bill – Ordo Iuris comment" – Magdalena Olek & Bartosz Zalewski	18
4.3 "Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report"	19
4.4 "Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland" 19	
4.5 "Anna Kubacka: Reinforcement of "feminist thinking" and promotion of gender ideology. Illusory consultation for UN report" - Anna Kubacka	20
5. Analys	21
5.1 "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6 th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee" ... 21	
5.2 "EU Parliament adopts resolution criticising "Stop paedophilia" bill – Ordo Iuris comment"	25
5.3 "Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report"	27
5.4 "Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland" 29	
5.5 "Anna Kubacka: Reinforcement of "feminist thinking" and promotion of gender ideology. Illosury consultation for UN report."	30
5.6 Resultat	32
6. Slutsats	34
7. Avslutande reflektioner	38
Referenser	39

1. Inledning

Polen är ett land som har genomgått stora politiska förändringar sedan socialismens fall i på 80-talet. Dessa förändringar medförde inträdet av konservativa och högerpopulistiska partier i den polska regeringen och resultatet blev ett inskränkande på sexuella och reproduktiva rättigheter, så som striktare abortlagar och en mer restriktiv sexualundervisning.¹ I de här politiska förändringarna har ett motstånd mot den genusvetenskapliga forskningen vuxit fram. Inom konservativa och högerpopulistiska kretsar talas det om ”gender ideology” (i den här uppsatsen översatt till ”genusideologi”) på ett nedvärderande sätt till den grad att man talar om krigsföring mot genusideologin. Motståndet mot genusideologin har i det här arbetet visat sig vara nära kopplat till frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. För att få en förståelse av diskursen kring genusideologin kommer jag att närmare undersöka lagförslaget om att kriminalisera sexualundervisning som riktar sig till minderåriga som varit aktuellt i Polen sedan hösten 2019, där genusideologin som diskurs är närvarande.² Förslaget syftar till att göra en ändring i artikel 200b i den polska strafflagen som i dagsläget på engelska lyder:

“Condoning paedophilic behaviour. Anyone who publicly propagates or approves paedophilic behaviour is liable to a fine, the restriction of liberty or imprisonment for up to two years.”³

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att diskutera sexualundervisning i förhållande till makt och kunskapsproduktion. Jag är intresserad av hur lagförslaget är kopplat till maktstrukturer och de värderingar som ligger bakom denna kunskapsproduktion. För att komma underfund med dessa frågor har jag valt organisationen Ordo Iuris (på svenska ungefär ”lagens ordning”) som är en av många konservativa grupper som arbetar för traditionella familjeideal.

Organisationen har haft en framträdande roll i det politiska rummet och arbetar nära den nuvarande regeringen i Polen. Organisationen representerar den konservativa diskurs kring

¹ Ingbrant, Renata, ”Michalina Wisłocka’s The Art of Loving and the Legacy of Polish Sexology”, *Sexuality & culture*, (2020) 24:371-388, 2020-01-09.

² Bergehed, Katarina, ”Polens lagförslag om begränsad aborträtt och sexualundervisning läggs på is – men avslås inte”, *Amnesty international*, 2020-04-16, <https://www.amnesty.se/aktuellt/polens-lagforslag-om-begransad-abortratt-och-sexualundervisning-laggs-pa-men-avslas-inte/> (hämtad 2021-04-21).

³ Act of 6th of June 1997, The criminal code, Art 200b, ”Condoning paedophilic behaviour”.

sexualundervisning som jag i mitt arbete problematiserar. Lagförslaget i Polen utgör en liten del i en större problematik som har att göra med det motstånd mot genusvetenskapen och ”genusideologin” som råder på flera håll i Europa just nu. Det blir därför relevant att använda de publikationer som Ordo Iuris har gjort på den engelskspråkiga hemsida utifrån att organisationen dels försöker påverka politiken på EU-nivå, dels då den är en del av en större politisk rörelse av konservativa grupper. Frågorna som kommer att besvaras i den här uppsatsen är:

- *Vilken kunskap produceras av Ordo Iuris diskurs om sexualundervisning?*
- *Hur förhåller sig den här kunskapen till katolsk-konservativa tankemönster om familjen?*
- *Vilka maktrelationer blir synliga i diskurserna?*

1.2 Bakgrund

The Ordo Iuris institute for legal culture

Ordo Iuris är en polsk organisation med katolsk-konservativ bakgrund som driver juridisk verksamhet. På sin hemsida beskriver de sig själva som försvarare av mänsklig värdighet och rättigheter med hjälp av utbildade jurister och andra akademiker. Organisationen har varit närvarande som tredje part vid rättsmål både på nationell och internationell nivå bland annat i polens högsta domstol, europadomstolen för mänskliga rättigheter samt FN:s råd för mänskliga rättigheter. De skriver även att de aktivt deltar i juridiska beslutsfattande processer inom Europaparlamentet och har konsultativ status inom ECOSOC (FN:s ekonomiska och sociala råd). (Konsultativ status ges till ickestatliga intresseorganisationer vilket ger dem rätten att bland annat delta vid FN:s möten och konferenser. Det finns ca 3000 organisationer med denna status.⁴) Vidare skriver de om hur deras verksamhet är nödvändig för att skydda den polska konstitutionen och kulturen från radikala ideologier som ifrågasätter den rådande sociala ordningen.⁵ Genom sin juridiska profil försöker Ordo Iuris att påverka europeisk lagstiftning och utöver lagförslaget om att begränsa sexualundervisningen så var det även den som la fram förslaget om totalförbud mot abort som blev startskottet för ”svarta protesterna” 2016. Ordo Iuris är en del av en större internationell rörelse av konservativa organisationer

⁴ Svenska FN-förbundet, ”Ekonomiska sociala rådet”, hämtad 2021-08-04, <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/ekonomiska-och-sociala-radet/>.

⁵ Ordo Iuris, ”Who we are”, hämtad 2021-05-18, <http://en.ordoiuris.pl/who-we-are>.

som arbetar för att upprätthålla konservativa ideal och politiskt influera FN och andra internationella institutioner. Detta skedde som en motreaktion mot den växande feministiska rörelsen under 1990-talet och antagandet av pekingdeklarationen i FN 1995.⁶ Centralt för den här politiska rörelsen är att främja kärnfamiljen vilket görs med stöd av artikel 16 i UDHR som lyder:

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning på grund av sin ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. De äga lika rättigheter vid giftermål, under äktenskap och vid äktenskaps upplösning.
2. Äktenskap må ingås endast med de blivande makarnas fria och fullständiga samtycke.
- 3. Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och äger rätt till skydd från samhället och staten.**

Där störst vikt läggs på punkt 3. Den här artikeln, tillsammans med barnkonventionen, används återkommande i Ordo Iuris uttalanden vilket kommer belysas i analysen.

I april 2019 intervjuades Nikodem Bernack, en representant från Ordo Iuris, av Aftonbladet med anledningen av kampanjen om att begränsa den polska sexualundervisningen som organisationen driver. I intervjun beskriver Bernack hur sexualundervisningen kräver föräldrars uttryckliga godkännande med hänvisning till paragrafer i grundlagen som säger att föräldrarna har rätt att uppfostra barnen efter sina värderingar. Han pekar även på att det står i grundlagen att äktenskapet endast kan ingås mellan man och kvinna, att undervisning som lär ut om homosexualitet därför utgör ett grundlagsbrott. I artikeln har även kvinnorna Anna Jurek och Aleksandra Dulas intervjuats. De håller föreläsningar om sex för polska tonåringar och har blivit svartlistade av Ordo Iuris vilket innebär att landets rektorer har uppmanats att inte släppa in dem tillsammans med andra organisationer på skolorna. Jurek och Dulas berättar om den låga kunskapsnivån kring sex i Polen som ett resultat av den bristande sexualundervisningen.⁷

Ordo Iuris tidigare ordförande och medgrundare Aleksander Stepkowski blev år 2020 vald av president Andrzej Duda till tillfällig ordförande för den Högsta domstolen i

⁶ Gober, Greta, "Polarization in Poland", *Baltic world*, Vol 9, nr 4, 2016, S. 88-89.

⁷ Wolfgang, Hansson, "Gruppen för krig mot sexualundervisning – stöttas av regeringen", *Aftonbladet*, 2019-04-19, (hämtad 2021-04-20), <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/1novMQ/gruppen-for-krig-mot-sexualundervisning--stottas-av-regeringen>.

Polen efter hans företrädares avgång samma dag.⁸ Stepkowski är professor vid universitetet i Warszawa vid fakulteten för juridik och administration och har tidigare varit biträdande minister vid utrikesdepartementet för den sittande regeringen bestående av PiS 2015. Stepkowski hade bland annat en roll i polens konstitutionskris 2015 där han var den som övertygade Venedigkommissionen om att konstitutionsändringarna som gjordes inte bröt mot europeiska standards.⁹ Konstitutionsändringarna skapade 2015 stora protester bland den polska befolkningen då de varit hotande gentemot demokratin.¹⁰

Motståndet mot genusideologin

I primärmaterialet av Ordo Iuris framförs ”genusideologi” som något som hotar det polska samhället. Det här är en del av en större diskurs om genusideologin som existerar främst inom den politiska högern och har kommit med de högerpopulistiska strömningar som råder i Europa. Enligt Weronica Grzebalska användes den här diskursen av katolska kyrkan i USA redan på 90-talet i sin mobilisering mot sexualundervisning. I Polen menar Grzebalska att diskursen fick sitt uppsving efter tre centrala händelser. Den första var ratificeringen istanbultkonventionen som dess motståndare menar strider mot de polska värderingarna (den polska regeringen diskuterar i nuläget att dra sig ifrån konventionen). Den andra var en pedofilskandal inom den katolska kyrkan där ärkebiskopen i stället för att lägga ansvaret hos prästerna som begått brotten gav förklaringen att de kommer från trasiga familjer och menade att den feministiska vågen är orsaken till de försvagade familjevärderingarna. Den tredje var WHO:s rekommendationer för sexualundervisning som många konservativt kristna grupper menade innebar ett översexualiserande av barn, som också Ordo Iuris hävdar.¹¹

⁸ Gocłowski, Marcin, Włodarczak-Semczuk, Anna, “Poland appoints conservative interim Supreme Court head in judicial turmoil”, *Reuters*, 2020-05-15, (hämtad 2021-05-18), <https://www.reuters.com/article/us-poland-judiciary/poland-appoints-conservative-interim-supreme-court-head-in-judicial-turmoil-idUSKBN22R20G>.

⁹ Rule of law, översättning; Wojtasz, Roman, “New “commissioner” in the supreme court: Aleksander Stepkowski”, *Rule of law*, 2020-05-15, (hämtad 2021-08-04), <https://ruleoflaw.pl/new-commissioner-in-the-supreme-court-aleksander-stepkowski/>.

¹⁰ Johnson, Thella, “Polska protester när ledare vill ändra grundlagen”, *Sveriges radio*, 2015-12-21, (hämtad 2021-08-04), <https://sverigesradio.se/artikel/6330617>.

¹¹ Grzebalska, Weronika, “Poland”, i *Gender as symbolic glue Gender as symbolic glue: the position and role of conservative and far-right parties in the anti-gender mobilizations in Europe*, Kováts, Eszter & Pöim, Maari (red.), Foundation for European progressive studies, Bryssel, 2015, S. 83-103.

Världshälsoorganisationens standard för sexualundervisning

Ordo Iuris riktar i primärmaterialet kritik mot den omfattande sexualundervisning som förespråkas av WHO som Polen har fått kritik för att inte följa. För att få en förståelse för vad kritiken från Ordo Iuris grundar sig i redogörs nedan för vad CSE (comprehensive sexuality education) omfattar.

WHO:s rekommendationer är baserade på en guide skriven av UNESCO som är riktad till utbildningsministrar, skolor eller NGO:s som ett underlag för sexualundervisningen. UNESCO skriver att CSE är en nödvändighet för att lära unga personer att göra säkra och informerade val när det kommer till sexuella relationer. Omfattande kunskaper om sex och relationer ska verka förebyggande mot könssjukdomar, oavsiktliga graviditeter, könsbaserat våld och ojämlikhet mellan könen. Organisationen menar också att detta är extra viktigt när ungdomar har fått en ökad tillgång till sexuellt explicit material genom internet för att detta inte ska bli den huvudsakliga informationskällan till vad sex är. Vidare ska sexualundervisningen främja ungas respekt för mänskliga rättigheter och få en förståelse för personers olikheter så som etnicitet, religion, sexualitet, könsidentitet eller könsuttryck och funktionsvariation. Utelämnandet av dessa frågor menar dem skapar en stigmatisering som blir skadlig för ungas hälsa och begränsar möjligheterna att få hjälp och stöd när det behövs.¹² I UNESCO:s *International technical guidance on sexuality education* ges följande definition av vad sexualitet innebär:

“‘Sexuality’ may thus be understood as a core dimension of being human which includes: the understanding of, and relationship to, the human body; emotional attachment and love; sex; gender; gender identity; sexual orientation; sexual intimacy; pleasure and reproduction. Sexuality is complex and includes biological, social, psychological, spiritual, religious, political, legal, historic, ethical and cultural dimensions that evolve over a lifespan.”¹³

Sexualitet omfattar alltså mycket mer än de reproduktiva aspekterna av sex, centralt blir också relationerna och strukturerna som finns kring den sexuella relationen men även mental hälsa och hur det är kopplat till trygga relationer.

¹² UNESCO, *International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach*, 2018, S. 16-18.

¹³ Ibid, S. 17.

1.3 Forskningsfältet

Ivan Lukšík och Dagmar Marková – “Analysis of the Slovak discourses of sex education inspired by Michel Foucault”

Ivan Lukšík och Dagmar Marková har gjort en liknande studie om slovakiska diskurser om sexualundervisning utifrån Foucaults teori. Likt Polen är Slovakien starkt influerad av katolska kyrkan och den sexualundervisning som ges sker i form av en läroplan som fokuserar på äktenskap och familjeliv. I artikeln beskrivs hur undervisningen om äktenskap och föräldraskap är ett resultat av Slovakiens försök att vända demografikurvan, (ett problem som även Polen har behövt tampas med)¹⁴. I samband med detta tillsammans med landets kristna värderingar skapas en diskurs om sexualitet som en del av äktenskapet i fortplantningssyfte. Analysen fokuserar på fyra olika diskurser: en kristen diskurs, en civil/liberal diskurs, en medicinsk diskurs och en om HIV/AIDS. De olika diskurserna om sexualitet som finns i Slovakien, menar Lukšík och Marková, står i motsättning till varandra där de representerar olika ideologier som strider om makten, på så sätt har sexualiteten blivit politiserad. Det här skapar en förståelse av diskurserna om sexualundervisningen som ett maktmedel där den dominerande diskursen om sexualitet påverkas av makthierarkin i samhället samtidigt som den upprätthåller samma maktrelationer.¹⁵

Renata Inbrant – “Michalina Wisłocka’s “The art of loving and the legacy” of Polish sexology”

Inbrant utgår från sexologen Michalina Wisłockas handbok om sex och sexualitet, *The art of loving*, som publicerades 1978 och hur den har tagits emot beroende på de olika politiska förändringar som skett från att den utgavs till nutid. Genom att använda boken som utgångspunkt illustreras i artikeln hur synen på sexologi har förändrats i Polen under denna tidsperiod. Inbrant pekar ut två politiska händelser som centrala: den första är de politiska förändringarna som skedde 1989 då Polen hade sitt första demokratiska val, den andra var när det konservativa partiet PiS (Lag och rättvisa) vann valet 2015. Efter 1989 skedde en ”åter-traditionalisering” där kyrkan fick en större roll i samhället och i politiken där man ville återinföra traditionella värderingar gällande kön och familjen. I och med regeringsskiftet 2015

¹⁴ Devictor, Xavier, “Poland: Aging and the economy” *The world bank*, 2012-06-14, (hämtad 2021-08-17) <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2012/06/14/poland-aging-and-the-economy>

¹⁵ Lukšík, Ivan, Marková, Dagmar, “Analysis of the Slovak discourses of sex education inspired by Michel Foucault”, *Human Affairs*, Nr 20, s. 9-22, 2010.

menar Ingbrant att denna traditionalisering tog en ny form där den antifeministiska ideologin blev normaliserad och som resulterade i ”kriget mot genusideologin” som har gett upphov till förslag om nya reformer så som strängare abortlagar, inskränkningar av HBTQ-rättigheter och efter parlamentsvalet 2019 förbud av sexualundervisning för minderåriga. Efter senaste parlamentsvalet menar Ingbrant att sexologin och sexualundervisningen blivit mer hotad än tidigare, något som skett som en effekt av internationella påtryckningar att införa en sexualundervisning i skolorna som lever upp till WHO:s standards. Detta resulterade i ett motstånd i form av initiativet att stoppa pedofili, vilket omfattar all form av uppmuntran av sexuell aktivitet hos minderåriga, som nu stöds av den sittande regeringen. Organisationer, sexualutbildare och lärare som ger ut information om reproduktiv hälsa och sexualitet till minderåriga utan föräldrarnas tillstånd kan, om lagförslaget skulle gå igenom, dömas till upp till 3 års fängelse.¹⁶

Joanna Mishtal – ”Reproductive governance and the (re)definition of human rights in Poland”

Mishtal beskriver den politiska utvecklingen i Polen ur ett människorättsperspektiv med Polens ”in vitro-policy” som utgångspunkt, en lag som ska reglera assisterad befruktning. Mishtal skriver hur assisterad befruktning anses ur katolsk synpunkt som onaturligt, men att det inte är det huvudsakliga argumentet som används mot assisterad befruktning av katolska aktivister. I stället blir rättighetsanspråken centrala i debatten, i frågan om assisterad befruktning talar man om embryots rättigheter och syftar till vad som händer med de embryon som inte kommer användas. Generellt i debatten mellan staten, kyrkan och NGO:s om reproduktiv hälsa ställs olika tolkningar av mänskliga rättigheter mot varandra, kvinnors rättigheter ställs ofta mot fostrets rättigheter. Utifrån debatten om assisterad befruktning i Polen skriver Mishtal om hur reproduktiva rättigheter har inskränkts i landet sedan den katolska kyrkan återfick sitt politiska inflytande i och med socialismens fall 1989. Exempelvis var abort lagligt från 1956 till 1993 men den nya katolsk-nationalistiska administrationen har fått fler och fler reproduktiva rättigheter inskränkta, Mishtal menar att den katolsk-konservativa tolkningen av mänskliga rättigheter har skapat en ny ”etisk ordning” i den högerpopulistiska politiken. Analysen har ett fokus på motstridiga rättighetsanspråk som görs av båda sidorna i debatten och beskriver hur Polen många gånger har fått kritik för att inte

¹⁶ Ingbrant, Renata, “Michalina Wislocka’s *The art of loving* and the legacy of Polish sexology”, *Sexuality and Culture*, Nr 24, s.371-388, 2020.

leva upp till sitt människorättsliga ansvar; samtidigt använder sig den polska regeringen av ramverket för mänskliga rättigheter och åberopar fostrets rättigheter för att rättfärdiga samma inskränkningar.¹⁷

1.4 Etiska överväganden

De etiska överväganden som gjorts utgår från min position i förhållande till uppsatsens forskningsämne. Jaggar skriver hur det är viktigt att ha i åtanke hur uppsatsen analyser och slutsatser påverkas av forskarens position när man skriver från en utomståendes perspektiv. Uppsatsens forskningsfrågor är förankrade i en polsk-katolsk kontext, ett land och religion som jag inte är en del av och därför står utanför. En reflexiv utgångspunkt är därför viktig för genomförandet av det här arbetet.¹⁸ Det är av vikt att belysa att arbetet inte ämnar ta några religiösa ställningstaganden eller att skapa en bild av katolska kyrkan som homogen och i linje med Ordo Iuris övertygelser. Målet med undersökningen är att förstå hur katolska trosuppfattningar genomsyrar Ordo Iuris politiska ställningstaganden utan att lägga någon värdering i religionen som helhet.

Vidare belyser jag hur min position som genusvetare gör mig partisk i det här arbetet vars övergripande syfte är att undersöka det motstånd mot ”genusideologi” som framförs av Ordo Iuris. Min position som genusvetare gör arbetet meningsfullt för att förstå detta motstånd men gör även utrymme för diskussion om vad som är objektiv forskning eller om objektivitet över huvud taget är uppnåeligt.¹⁹

¹⁷ Mishtal, Joanna, “Reproductive governance and the (re)definition of human rights in Poland”, *Medical Anthropology*, Vol 38, nr 2, 182-194, 2019, s182, 191-192.

¹⁸ Jaggar, Allison M., *Just methods: an disciplinary feminist reader*, Routledge, New York, 2014, S. 458.

¹⁹ Leavy, Patricia, Harris, Anne, *Contemporary feminist research from theory to practice*, Guilford press, New York, 2019, S. 104.

2. Teori

2.1 Judith Butler

Den här uppsatsen utgår ifrån Butlers teori om den heterosexuella matrisen. Butler förklarar kön som något performativt, att kön inte är fasta kategorier utan är flytande och formas efter den genusordning som råder i kontexten man befinner sig i. De diskurser om sexualitet och kön som finns påverkar hur vi ser på dessa begrepp och hur vi förstår kön i förhållande till andra och till oss själva.

Butler frångår en bild av att genusregimer skapas ur de naturliga könskategorierna man och kvinna. I stället menar hen att könskategorierna i sig har uppstått i en sanningsregim med diskurser om könsbinäritet och heterosexualitet. Butler menar att kön inte nödvändigtvis ska skiljas från genus utan att kön och genus hör ihop, det är inte bara könsuttryck som är konstruerade utan synen på att det över huvud taget bara finns två kön och att dessa inte skulle vara flytande kritiserar. Kön definieras i stället som en del av ett konstruerat genus. Genom ett kontrollerande av hur de olika könen ska uttryckas uppstår en falsk syn på dessa kategorier som naturligt givna, detta utgör den heterosexuella matrisen. Den heterosexuella matrisen förklarar hur de binära könskategorierna upprätthålls genom konstruktionen av det heterosexuella begäret som det naturligt givna, mannen och kvinnan är varandras motsatser och åtrår endast varandra. Heterosexualiteten skapar distinktionen mellan de två könen och på så sätt formas kategorierna man och kvinna som hålls isär. Sexualitet och kön förstås här som sammanlänkade kategoriseringar som stärker varandra, de könsbinära och heterosexuella normerna hänger ihop i formandet av genus.²⁰

Genom en förståelse av genus som konstruerat förstås könstillhörighet och sexualitet som föränderligt, utanför de könsbinära och heteronormativa ramarna. Kön och sexualitet är således inte fixerade kategorier, i stället kan genus göras på oändligt många sätt. Butler menar att genus är performativt, genom performativa handlingar som skapas ur de normer vi känner till om vårt kön baserade på rådande genusordning skapar vi olika könsuttryck. Kön och genus, menar Butler, har därför ingen inneboende kärna som skapar vad som anses vara naturliga könsskillnader utan dessa skillnader formas i den sociala sfären. Performativa handlingar så som tal, gester och begär skapar en illusion av att det finns en inre kärna men som i själva verket är ytliga och fabricerade. Diskursen om könets inre kärna

²⁰ Butler, Judith, *Genustrubbel*, Daidalos, Göteborg, 2007, S. 55–61, 67-69, 235-236.

upprätthålls för att reglera sexualiteten inom den reproduktiva heterosexualitetens ramar och politiska regleringar och disciplinerande sedvanor osynliggörs, menar Butler.²¹

2.2 Miranda Fricker

Miranda Fricker har skrivit om tolkningsorättvisa i boken *Epistemisk orättvisa – Kunskap, makt och etik*. Hennes teorier förs fram i dialog med Foucault där hon dels ifrågasätter hans påstående om makt som endast existerar när den uttrycks i handling, dels lyfter hans förklaring om makt som ett socialt utspritt nät. Här skiljer Fricker på aktörmakt och den strukturella makten som genomsyrar samhället utan att den har någon specifik aktör. Dessa olika former av makt samlas under begreppet social makt varav den sociala makten kontrollerar våra föreställningar om omvärlden.²² Det är i det här sammanhanget som Fricker bygger upp sin teori om epistemisk orättvisa. Fricker delar upp epistemisk orättvisa i vittnesorättvisa och tolkningsorättvisa. Vittnesorättvisa skapas ur fördomar som avgör vem som anses vara en tillförlitlig informant och därmed vems vetande som anses vara kunskap. De personer som inte anses vara tillräckliga kunskapssubjekt på grund av fördomar som gör dem till mindre trovärdiga menar Fricker tystas ner och utsätts för en kunskapsmässig uteslutning. Detta beskrivs som en strukturell identitetsmakt.²³

Frickers teori om tolkningsorättvisa förklarar hur sociala situationer förstås utifrån den kunskap man besitter vilket påverkas av maktrelationer samtidigt som den här orättvisan förstärker samma maktrelationer. Fricker definierar tolkningsorättvisa som följande:

*”Orättvisan i att en viktig del av ens sociala erfarenhet hindras från att bli en del av den kollektiva förståelsen på grund av strukturella identitetsfördomar i våra kollektiva tolkningsverktyg.”*²⁴

Den dominerande kunskapsproduktionen påverkar förståelsen av samhället, när kunskap om en förtryckt grupp antingen skapas från ett maktperspektiv eller blir en tystnad på grund av vittnesorättvisa så förhindras den förtryckta gruppen från att kunna tolka sin situation. För att illustrera detta med ett exempel beskriver Fricker hur kvinnor som blivit sexuellt ofredade på grund av stigmat inte hade kunnat prata om det med någon annan, vilket resulterade i att dessa

²¹ Butler, S. 214.

²² Fricker, Miranda, *Epistemisk orättvisa: Kunskap, makt och etik*, Thales, Stockholm, 2018, S. 23-29.

²³ Fricker, S. 178-200.

²⁴ Ibid, S. 213.

kvinnor hade svårt att sätta ord på vad det var som de hade utsatts för. Detta är en form av tolkningsorättvisa som behövde övervinnas genom vad Fricker kallar för ”speak-outs”, ett verktyg där kvinnor med liknande erfarenheter samlas för att tala med varandra om dessa. Genom en sådan speak-out kom kvinnorna fram till att det var sexuella trakasserier som de alla någon gång blivit utsatta för, det skapades då ett sammanhang där kvinnorna kunde tolka sin sociala verklighet genom delandet av erfarenheter.²⁵ Den här uppsatsen förankrar sig i Frickers teori om epistemisk orättvisa som en systematisk marginalisering som begränsar förtryckta gruppers möjligheter att på ett jämlikt sätt tolka och förmedla kunskap om den sociala verkligheten, på så sätt uppstår en identitetsmakt som är rotad i samhällsstrukturen. Teorin förklarar kunskap som sprungen ur maktrelationer i samhället, endast det som är relevant ur ett maktperspektiv är av intresse att tolkas, samtidigt som det kan finnas ett intresse i makten att tolka verkligheten fel.²⁶

²⁵ Ibid, S. 201-208.

²⁶ Ibid, S. 209-2014.

3. Metod

Det här arbetet förankrar sig i den postmodernistiska läran, detta speglas i det metodologiska tillvägagångssättet som är en diskursanalys samt i det teoretiska ramverket. De postmodernistiska idéerna som analysen bygger på är synen på kunskap om sexualitet och genus som konstruerad i en kontext utifrån rådande maktförhållanden. I det här arbetet kommer diskursen kring sexualundervisning att analyseras för att se hur kunskapen om sexualitet skapas i det valda sammanhanget. I arbetet diskuteras sexualitet som konstruerad genom rådande diskurser, med detta menas att synen på sexualitet och vad som ses som normalt och naturligt kontra vad som tolkas som patologiskt eller omoraliskt är en konstruktion av det politiska klimatet i samhället. Att sexualitet är socialt konstruerat menas i uppsatsen inte att sexualiteten i sig är konstruerad, den ses här snarare som ett faktum, men att den dominerade diskursen kring sexualiteten avgör hur den sedan levs ut eller förnekas.

Diskursanalysen som metodval är förankrad i uppsatsens teoretiska ramverk. Genom min metod vill jag komma fram till kunskapen om sexualitet produceras utifrån olika diskursiva teman. Förutom att få en förståelse för diskurserna som ligger bakom lagförslaget kan jag genom metoden också analysera vilken diskurs som Ordo Iuris försöker skapa i samhället genom sitt inflytande. Genom att producera kunskap på ett visst sätt skapas också nya förhållningssätt kring sexualitet som antingen kan bidra till att man går mot jämlikhet eller som i detta fall förtryck av personer som inte passar in i dessa ramar. Utifrån detta kommer begrepp som makt, kunskap, sanning och diskurs bli centrala.

Det metodologiska tillvägagångssättet som jag använder mig av är hämtat från boken *How to do discourse analysis: a toolkit* av James Paul Gee. Boken beskriver olika tillvägagångssätt för att genomföra en diskursanalys som Gee kallar för ”verktyg” varav jag har valt ut några av dessa verktyg för att forma min egen analysmetod. Gee gör det klart att diskursanalysen är ett brett fält och att det därför inte finns något givet tillvägagångssätt för metoden utan att det skiljer sig mellan forskningsfälten och det specifika ämnet.²⁷

Diskursanalysen används inom flera olika discipliner, förutom den samhällsvetenskapliga används den också inom exempelvis litteraturvetenskapen vilket gör att alla former av diskursanalys inte är applicerbara för metoden som används i det här arbetet. Ur Gees beskrivna metod har jag valt att inte använda mig av hans lingvistiska ingångar där han analyserar grammatik etcetera då det inte är den analysen jag ämnar att göra.

²⁷ Gee, James Paul, *How to do discourse analysis: a toolkit*, 2a upplagan, Routledge, London, 2014, S. 1-6.

Primärmaterialets karaktär gör att det genomgående är ett formellt språk som används och det blir därför inte aktuellt att analysera hur texterna eventuellt skulle skilja sig åt lingvistiskt. Det är även samma aktör som analyseras varav det inte finns någon större mening i att analysera hur språket skiftas beroende på vilka olika positioner som representeras. Dock kommer en översiktlig analys göras av språkbruket för att förtydliga primärmaterialets karaktär och syfte.

Kontext

I vilken kontext verkar Ordo Iuris? Jag kommer i analysen att skriva om det kontextuella sammanhang som organisationen befinner sig i. Hit hör de platserna där diskursen verkar, i vilka rum som Ordo Iuris rör sig i. I den kontextuella analysen hör också till att utläsa vilken kulturell kontext som organisationen verkar i, vad är den delade kulturella kunskapen inom organisationen och i det polska samhället i stort? Vad i Ordo Iuris texter står osagt för att det anses underförstått i den sociala kontexten? Utifrån texterna vad är det som anses normalt och naturligt?²⁸ Jag kommer även analysera vad Gee beskriver som den reflexiva kontexten. Här analyseras hur talaren formar vad som utläses som den relevanta kontexten i sammanhanget. Hur reproduceras denna kontext i diskursen? Gee menar att kontexten och språket upprätthåller varandra, att ett visst språk skapas i en viss kontext men att kontexten inte heller hade funnits utan detta språkbruk. Det är även relevant att försöka utläsa om talaren enbart upprepar en redan vedertagen kontext eller om de aktivt förändrar kontexten med sättet att tala.²⁹

Det sociala språket

Sociala språk beskriver Gee som den utgångspunkt en talare kommer ifrån. För att förstå ett uttalandes innebörd måste man förstå vem förmedlaren är, identiteten hos den som talar skapar mening. För att förstå en diskurs måste man förstå den socialt situerade positionen som förmedlaren befinner sig i samt vad talaren försöker uppnå med framförandet. För att identifiera det sociala språket kommer jag kolla på vilket språkbruk som används för att sända en viss signal till läsaren om talarens funktion.³⁰ Här kommer jag även utgå från hur Ordo Iuris på sin hemsida presenterar sig själva i beskrivningar om organisationen och utformningen av deras hemsida i sin helhet för att se vilket intryck de vill göra.

²⁸ Gee, S. 12-13.

²⁹ Ibid, S.91.

³⁰ Ibid, S. 162-164, 167.

Vad som görs genom talet

Utifrån det sociala språket och vilka kontextuella markeringar som görs i texten kan en analys göras av vad det är för handling som görs. Här blir aktörskapet centralt för att analysera vad skribenten försöker göra genom det som förmedlas i materialet. Gee menar att det som sägs i en viss kontext får en betydelse i den särskilda situationen och den betydelsen skapar en handling av talet. En talhandling kan dock ha till syfte att göra flera olika saker och samma talhandling i olika situationer kan syfta till att uppnå olika handlingar.³¹

”Building tools”

Innan har jag skrivit om hur talet eller språket är ett handlande, att det man talar ämnar till att utföra en handling. Gee menar att språket kan användas för att antingen skapa eller förstöra, exempelvis relationer som skapas och upprätthålls eller som förstörs genom ens talhandlingar, språket är därför aldrig neutralt utan används med ett mål i åtanke. Genom språket i kombination med andra handlingar, värderingar och den sociala kontexten formar vi världen och en diskurs skapas. Gee menar att språket alltid syftar till att bygga en eller flera verkligheter utav sju olika ”building tasks”, på svenska beskriver jag detta som ”former av skapande”. I en diskursanalys kan man utifrån dessa former av skapande analysera vilken av dessa sju som en utsaga syftar till att uppnå. De sju olika formerna av skapande är: Mening/värdering, aktiviteter, identiteter, relationer, politik (fördelning av sociala varor), samband, kommunikation -och kunskapssystem.³²

- **Värdering:** Värdering handlar om hur talaren eller skribenten skapar mening genom språket. Språkbruk och retorik lägger värderingar i det som sägs för att göra innehållet värdefullt eller relevant. Det är genom värderingen som en text får ett syfte för den som skriver eller läser den.
- **Identiteter:** Vilken identitet är det som framställs genom språket i den särskilda situationen? En person har många identiteter men vissa av dem blir mer framträdande i vissa situationer än andra. Analysen kommer här att belysa vilken av organisationens riktningar som blir framträdande. Är det Ordo Iuris politiska, religiösa eller juridiska

³¹ Ibid, S. 50-52.

³² Ibid, S 94.

identitet som framkommer samt deras roll inom den polska nationen eller som internationella aktörer som är centrala.

- Relationer: Vilka relationer är det som samspelar, upprätthålls eller förstörs genom språket eller diskursen? Hur förhåller sig organisationen till politiska partier, EU, meningsmotståndare och sympatisörer?
- Politik: Gee gör det tydligt att vad han menar med politik här inte innebär staten eller politiska partier utan snarare alla situationer där fördelningen av sociala varor berörs. Sociala varor definieras här som något som en social grupp anser som värdefullt. Som exempel beskrivs att vara respektfull mot en person som ett skapande och ett utbyte av en social vara. Andra sociala varor kan vara att i samhället vara accepterad, ses som normal, eller något annat som ger social status. Gee menar att tillhandahållandet av sociala varor ger en makt varav denna fördelning därmed blir politisk. På vilket sätt försöker Ordo Iuris att skapa eller omfördela dessa sociala varor i sina texter?³³
- Samband: En annan viktig punkt är den om samband, alltså vilka samband eller kopplingar som i mitt material dras mellan olika skeenden. Det finns samband som är objektiva men dessa samband kan göras mer eller mindre synliga beroende på hur vi använder språket. Andra samband är inte självklara men arbetas fram genom språket. Jag kommer i min undersökning att kolla på hur Ordo Iuris skapar samband mellan samhällseliga företeelser.
- Kommunikations- och kunskapssystem: Kommunikationssystem syftar i, beroende utav kontexten, på vilket språkbruk man använder sig av. Dessa kommunikationssystem beror på dels vilket språk eller dialekt man talar, dels vilken yrkestitel eller identitet man talar utifrån. I min undersökning blir det mest relevant att se hur Ordo Iuris position som juridisk stiftelse med kristen-konservativ bakgrund blir framträdande i kommunikationssystemen. Dessa kommunikationssystem blir relevanta då Gee menar att de representerar olika syn på kunskap. Hur påverkar ett juridiskt och konservativt kommunikationssystem vilken kunskap som produceras? Genom kommunikationssystemet kan man forma och värdera en särskild typ av kunskap över en annan och på så sätt producera en kunskap som går i linje med ens värderingar.³⁴

³³ Ibid, S. 96.

³⁴ Ibid, S. 97-98.

Intertextualitet

Intertextualitet syftar på hur en text (eller ett tal) förhåller sig till och samspelar med andra tidigare verk eller uttalanden. Detta sker genom exempelvis citat eller referenser till en annan text eller en annan form av media. I analysen kommer jag leta efter vilka referenser som används i materialet och vilken funktion referensen har i texten.³⁵

Strofer

Gee använder begreppet strof för att beskriva en del i en text som utgör en specifik handling eller idé. En text, tex en berättelse, utgörs av olika utsagor eller information som i sin helhet skapar ett narrativ. Dessa utsagor kommer i min analys delas in i olika teman som tillsammans formar Ordo Iuris diskurs.³⁶

³⁵ Ibid, S. 171-173.

³⁶ Ibid, 81-82.

4. Primärmaterial

Primärmaterialet som används som underlag för den här uppsatsen består av fem publikationer som Ordo Iuris gjort på sin engelskspråkiga hemsida. Publiceringarna omfattar ca 2 sidor vardera varav några är undertecknade organisationens skribenter och andra står under Ordo Iuris. Artiklarna är utvalda efter deras relevans för analysens tema om sexualundervisning och genusideologi. Artiklarna är av det argumenterande slaget vilket ger en tydlig bild över vilken diskurs inom dessa ämnen som skapas av organisationen och hur de ställer sig till dem.

4.1 "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee" - Magdalena Olek & Bartosz Zalewski

Texten är skriven av Olek, biträdande direktör för centrum för internationell rätt och Zalewski efter att det polska parlamentet publicerade lagförslaget den 17:e juli 2019. Artikeln är ett försvar för förslaget att införa ändringar i artikel 200b som innebär att uppmuntran till sexuella handlingar riktad till en minderårig så som sexualundervisning skulle omfattas av lagen om förbud mot pedofili och främjandet av pedofili. I texten beskrivs sexualundervisning som går utanför läroplanen för "familjelivsutbildning" som en typ av handling som skulle vara förbjuden om lagändringen skulle träda i kraft. Rättfärdigandet av lagförslaget görs genom att belysa både internationell och polsk lagstiftning som stödjer ändringen med betoning på lager som skyddar barns rättigheter och föräldrars rättigheter att kunna kontrollera sina barns utbildning enligt deras värderingar.³⁷

4.2 "EU Parliament adopts resolution criticising "Stop paedophilia" bill – Ordo Iuris comment" – Magdalena Olek & Bartosz Zalewski

Artikeln skrevs 2019 i anslutning till den resolution som antogs av Europaparlamentet som antogs den 14 november 2019 om kriminaliseringen av sexualundervisning i Polen där de är

³⁷ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee", *Ordo Iuris*, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/analysis-bill-initiated-citizens-amending-act-6th-june-1997-criminal-code-parliament-issue-no-3751>.

kritiska till lagförslaget och den politiska utvecklingen i Polen med hänvisning till olika konventioner samt WHO:s standard för sexualundervisning.³⁸ Publiceringen på Ordo Iuris hemsida är en kommentar på resolutionen där den kritiseras med argument mot de som framföres av EU-parlamentet. I argumentationen används argument som ger en bild av de värderingar som ligger bakom Ordo Iuris syn på sexualundervisning, vem som bör eller inte bör ta del av den och vad sexualundervisningen ska innehålla.³⁹

4.3 “Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report”

Den här rapporten publicerades 2020 och lyfter organisationens åsikter om olika former av sexualundervisning i stället för förslaget om lagändringen som de andra texterna gör. I den här rapporten beskriver organisationen negativa konsekvenser som de menar beror på en mer omfattande sexualundervisning som är mer tillåtande angående sexualitet. För att argumentera för sin sak jämför Ordo Iuris statistik mellan Polen och länder med omfattande sexualundervisning som Sverige och Tyskland för att visa på kopplingar mellan sexualundervisning och andel sexualbrott, spridning av könssjukdomar och aborter.⁴⁰

4.4 “Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland”

Artikeln publicerades 2021 och handlar främst om Europaparlamentets kritik mot Polens abortlagstiftning och Ordo Iuris försvar av den här kritiken. Men i sista stycket tar de även upp kritiken mot lagförslaget om att kriminalisera sexualundervisning och försvarar det här lagförslaget. En kort analys av det här stycket kommer därför att inkluderas i analysen.⁴¹

³⁸ Europaparlamentets resolution av den 14 november 2019 om kriminalisering av sexualundervisning i Polen, 2019/2891(RSP).

³⁹ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, ” EU Parliament adopts resolution criticising “Stop paedophilia” bill – Ordo Iuris comment”, *Ordo Iuris*, 2019-11-28, (hämtad 2021-08-09), <https://en.ordoiuris.pl/family-and-marriage/eu-parliament-adopts-resolution-criticising-stop-paedophilia-bill-ordo-iuris>.

⁴⁰ Ordo Iuris, ”Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report”, *Ordo Iuris*, 2020-12-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/education/negative-consequences-permissive-sex-education-ordo-iuris-report>.

⁴¹ Ordo Iuris, ”Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland”, *Ordo Iuris*, 2021-01-13, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/ideological-pressure-ep-concerning-abortion-unfair-opinion-about-poland>.

4.5 ”Anna Kubacka: Reinforcement of “feminist thinking” and promotion of gender ideology. Illusory consultation for UN report” - Anna Kubacka

Artikeln är skriven av Kubacka, analytiker vid Ordo Iuris lagstiftningscentrum år 2021.

Texten är en kritik mot en rapport av FN:s råd för mänskliga rättigheter gällande våld och diskriminering baserad på könsidentitet och sexuell läggning. Rapporten menar dem är ideologiskt vinklad för att tvinga på länder att följa genusideologin. I texten skriver dem bland annat hur sexualundervisningen influeras av den här ideologin men ger också en bild av diskurser om genusideologi som blir övergripande för Ordo Iuris ställningstaganden. Texten ger också ett intryck av hur Ordo Iuris ställer sig till den internationella politiken på FN-nivå.⁴²

⁴² Kubacka, Anna, ”Reinforcement of “feminist thinking” and promotion of gender ideology. Illusory consultation for UN report”, *Ordo Iuris*, 2021-04-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/anna-kubacka-reinforcement-feminist-thinking-and-promotion-gender-ideology-illusory>.

5. Analys

Uppsatsens primärmaterial har analyserats med hjälp av de analysverktyg som beskrivs i analyskapitlet. Inledningsvis redogörs för kontexten i varje text för att ge en förståelse för i vilket sammanhang texten är skriven och vad dess övergripande syfte är. Vidare har särskilda analysverktyg valts ut efter texternas omfattning, innehåll och övergripande struktur.

Huvuddelen av analysen är baserad på vad som görs i texterna för att komma underfund med vad Ordo Iuris försöker uppnå genom texten. Även vad som görs i texterna utifrån de sju formarna av skapande har fått ta stor del i alla texter där syftet varit att ringa in dessa, däribland vilka värderingar som blir synliga, vilka relationer som skapas, vilka samband som görs eller vilka identiteter och kunskapssystem som blir framträdande. Genom en samlad bedömning av dessa analysverktyg har de centrala diskurserna kunnat urskiljas.

5.1 ”Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the “Stop Paedophilia” Committee”

Kontext

Förslaget att ändra artikel 200b gjordes genom ett medborgarinitiativ där anti-abort organisationen och stiftelsen ”Pro – right to life foundation” var de huvudsakliga initiativtagarna med stöd från andra ickestatliga organisationer. Förslaget fick 260 000 signaturer vilket enligt den polska konstitutionen ger dem rätten att kräva en lagändring. Genom understrykningen av hur lagförslaget har lagts fram i enlighet med den polska konstitutionen styrks därmed dess legitimitet. Här skrivs kontexten ur ett polskt perspektiv där det krävs att man har viss förförståelse över den polska lagstiftningen. Med hänvisning till konstitutionen skrivs det även om Polens åtaganden att skydda barns rättigheter vilket leder vidare till ett av huvudargumenten i texten som rör barnets moral:

“In accordance with Article 72 of the Polish Constitution: “The Republic of Poland shall ensure protection of the rights of the child. Everyone shall have the right to demand of organs

of public authority that they defend children against violence, cruelty, exploitation and actions which undermine their moral sense.”⁴³

Här står det osagt vad som anses vara moraliskt, utöver att inte ha sex när man är omyndig (under 18 år). Förståelsen av moral är i texten underförstådd, om den förståelsen sedan är organisationens, den kristna traditionens eller det polska samhällets moral som det talas om framgår inte. Slutsatsen som dras av detta är att det är den här tysta definitionen av moral som normaliseras inom organisationen och som de även vill skapa en bild av som allmängiltig.

Det sociala språket och vad som skapas genom språket

På grunda av organisationens juridiska profil används ett språkbruk som omfattas av många referenser till både nationell och internationell lagstiftning. Juridiska argument används för att skapa en övertygelse om varför lagförslaget rättfärdigas utifrån dessa lagrum. Genom det här språkbruket skapas ett förtroende för avsändaren som får ett professionellt och bildat intryck. Utifrån de olika formerna av skapande utläses här hur organisationen formar sin identitet som jurister och det är från den här positionen som skribenterna Olek och Zalewski skriver.

Vad som görs i texten genom språkbruket är att Ordo Iuris skapar en bild av rättsläget där det verkar som att lagförslaget är i enlighet med nationell och internationell jurisdiktion. Detta görs genom att belysa de lagrum och tolka dem på sätt som får lagförslaget att verka legitimt samtidigt som de inte nämner andra lagar och argument som säger det motsatta.

Intertextualitet

Ordo Iuris placerar sig i den internationella rätten och styrker sina argument med hjälp av de internationella rättskällorna. På det här sättet skapar de ett samspel mellan lagförslaget i Polen med internationell rätt. Förutom Polens egen konstitution så hänvisar författarna till den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (UDHR) artikel 26, internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) artikel 18, Europakonventionen artikel 2 och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna artikel 14. Vidare refererar Ordo Iuris till EU-direktiv om medlemsländers ansvar att vidta åtgärder för att stoppa sexuellt våld mot barn, vilket de som står bakom lagändringen menar är syftet med lagen. Organisationen menar också att andra länder i Europa har liknande lagstiftning i syfte

⁴³ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee", *Ordo Iuris*, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/analysis-bill-initiated-citizens-amending-act-6th-june-1997-criminal-code-parliament-issue-no-3751>.

att stoppa pedofili men även genom generell lagstiftning där uppmuntran till brott är straffbart, vilket de menar innefattar uppmuntran till pedofili.

Organisationens hänvisningar till UDHR, europakonventionen om de mänskliga rättigheterna eller EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna delas in i två underkategorier:

Religionsfrihet

I den här kategorin argumenterar Ordo Iuris för att förbudet mot sexualundervisning sker inom ramen för föräldrars rättigheter att uppföstra sina barn enligt sina trosuppfattningar.

“The "Stop Paedophilia" Bill would enhance the parents' right to bring their children up in accordance with their own beliefs, as guaranteed in Article 48 of the Constitution of the Republic of Poland. It is worth adding that the above mentioned right is also protected by a number of international legal acts (Article 26 section 3 of the Universal Declaration of Human Rights; Article 18 section 4 of the International Covenant on Civil and Political Rights; Article 2 of the Protocol 1 to the European Convention on Human Rights; Article 14 section 3 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union).”⁴⁴

Här understryks rätten för föräldrarna att kunna välja bort sexualundervisningen för sina barn om de inte anser att den går i linje med deras religion.

Barns rättigheter

“"Member States should undertake actions to prevent or prohibit acts related to the promotion of sexual abuse of children and child sex tourism" The above indicates that the European Union legislative bodies claim that it is not only desirable to prevent, but also completely prohibit any promotion of acts related to children abuse for sexual purposes.”⁴⁵

Här förekommer främst argument om att skydda barn från sexuella övergrepp av olika slag. Ett barn definieras i texten som en person under 18 år. Pedofili har i sammanhanget fått en bredare definition utöver vuxnas sexuella attraktion till barn som är den vanliga definitionen. Pedofili, eller sexuella övergrepp förstås i texten som den exponering för sex som sker inom sexualundervisningen samt att genom denna exponering uppmuntra till sexuella aktiviteter.

⁴⁴ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee", *Ordo Iuris*, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/analysis-bill-initiated-citizens-amending-act-6th-june-1997-criminal-code-parliament-issue-no-3751>.

⁴⁵ Ibid.

Strofer

I texten urskiljs två centrala strofer utöver kopplingen som görs till mänskliga rättigheter:

- Familjevärderingar

som tidigare nämnt i bakgrunden råder det en diskurs där man menar att feminismen och genusideologin står bakom uppluckrandet av familjevärderingarna vilket skadar samhället. Familjevärderingarna tar sig i uttryck i förespråkandet av ”family life education”, den formen av undervisning som föredras framför sexualundervisning enligt WHO:s normer. Värnandet av kärnfamiljen görs oförenlig med en sexualundervisning som ger kunskap om andra sätt att förhålla sig till sexualitet och relationer. Familjelivskunskap konkretiserar här den heterosexuella matrisen som sätter ramarna för vilka uttryck för sexualitet och kön som är tillåtna.

- Jämförelse med politisk extremism

I en del i texten jämförs sexualundervisning som går utanför läroplanen om ”familjelivskunskap” med historielärare som hyllar nazism eller kommunism.

” it is worth noticing that pursuant to the current Polish legal provisions similar situations are already possible – for example history teachers is liable to criminal prosecution if, during classes they praise and promote the Nazi or communist system ”⁴⁶

Här skapas Ordo Iuris ett samband mellan pedofili, som i sin tur länkas till sexualundervisningen och extremistiska ideologier för att förstärka sina argument. Den här utsagan förstås som kopplad till synen på sexualkunskap som en del av den propaganda som sprids genom genusideologin. Genom den här strofen görs sexualkunskapen till något ideologiskt snarare än en självklar del i vetenskapen. Sexualkunskapens syfte formuleras här inte som en nödvändig kunskap för ungas sexuella hälsa utan blir i stället ett sätt för genusideologerna att uppmuntra till illegala handlingar som stör den rådande samhällsordningen. Genom den här formuleringen angående sexualundervisning nedvärderas viktig kunskap och sexualupplysare och genusvetare görs till otillförlitliga informanter när de likställs med pedofiler.

Genom de olika stroferna, organisationens användande av olika rättigheter och

⁴⁶ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, ”Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the ”Stop Paedophilia” Committee”, *Ordo Iuris*, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/analysis-bill-initiated-citizens-amending-act-6th-june-1997-criminal-code-parliament-issue-no-3751>.

det sociala språket kan ett visst kunskapssystem urskiljas. Ordo Iuris förstärker i texten sin roll som kunskapsproducenter genom sitt användande av juridiken och formandet av deras identitet med en professionell juristbakgrund. Genom hänvisandet till olika rättigheter både från den nationella grundlagen och den internationella rätten i sin argumentation skapas en legitimerad kunskap om sexualundervisning som en kränkande handling gentemot dessa rättigheter.

5.2 ”EU Parliament adopts resolution criticising “Stop paedophilia” bill – Ordo Iuris comment”

Kontext

Kontexten är att 471 medlemmar i EU-parlamentet har röstat igenom en resolution (*The resolution on the criminalisation of sexual education in Poland*) där de kritiserar Polens ”stoppa pedofili”-initiativ och menar att lagförslaget kriminaliserar en omfattande sexualundervisning och kan bli skadlig för barnen men även för lärare, aktivister, vårdgivare med flera. I den här texten svarar Ordo Iuris på kritiken genom att belysa vad de menar är feltolkningar av lagförslaget och falska anklagelser mot Polen som EU-parlamentet framför i resolutionen.

Vad som görs genom texten

Centralt i den här texten är att Ordo Iuris flera gånger skriver att EU-parlamentet ljuger, exempelvis i sitt sätt att framställa Polens lagförslag och dess syfte och menar på flera ställen att den har blivit feltolkad av EU. Här formas en särskild relation mellan Polen och EU där EU-parlamentet målas upp som otillförlitliga, genom den här retoriken får texten mening. Ordo Iuris blir i texten defensiva och kritiska till EU vilket gör att relationen mellan dem luckras upp. Syftet här är att, genom att peka på EU:s lögn, få dem att förlora legitimitet och på ett sätt göra EU till motståndare.

Den politik som görs i den här texten bottnar i synen på moral och vem som har makten att avgöra vad som är det moraliskt rätta med koppling till frågor som sexualundervisning samt abortfrågan. Moralen görs här till politik där ideologier formar bilden av vad som är rätt och fel och denna motsättning skapar en politisk spänning. Här framträder synen på barnens rättigheter som kopplade till barn och ungas sexuella aktiviteter

och kunskap där barnets moraliska integritet står i centrum. Frågan om moral är också starkt kopplad till abortfrågan som i sammanhanget likställs med mord på ofödda barn.

“Second, the MPs use the term “right to abortion” (which is part of “sexual and reproductive health and rights”), which does exist in Polish or international law (pt M). What is more, the European Parliament “reiterates” that the ability to kill an unborn baby is... “essential for the creation of a positive and respectful approach to sexuality and sexual relationships...”⁴⁷

I frågan om abort skapas ett samband till sexualundervisningen. Författarna Olek och Zalewski skriver i texten hur en sexualundervisning enligt WHO:s standards uppmuntrar unga till att ha sex vilket leder till fler tonårsgraviditeter och därmed fler aborter eller, på grund av den strikta abortlagen, högre mödradödlighet. Enda sättet att effektivt och säkert förhindra detta menar Ordo Iuris är att helt avstå från att ha sex. Detta går emot det samband mellan sexualundervisning och hälsa som EU-parlamentet och WHO har där sexualundervisningen är nyckeln till minskade tonårsgraviditeter och aborter då det skapas en större kunskap kring preventivmedel för att förhindra detta. Här synliggörs två former av kunskapssystem där motstridig kunskap om sexualundervisning och vilken effekt det har på den generella hälsan produceras utifrån den konservativa synen på moral.

Värderingar skapas också när Ordo Iuris trycker på att det i själva verket är den polska regeringen som värnar om barnens rättigheter och trygghet medan EU motarbetar dem på den här frågan.

“The authors of the resolution refer to the Polish Constitution on multiple occasions, the implication being that the “Stop paedophilia” bill is unconstitutional. At the same time, they completely disregard the fact that Article 72, Section 1 of the Constitution of the Republic of Poland stipulates that everyone has the right to demand that the state protect children from demoralisation.”⁴⁸

Relationerna som blir framträdande är den mellan EU-parlamentet och Polen, där Ordo Iuris tar på sig rollen som försvarare och representanter för den polska regeringen och för lagförslaget. Det blir här ett tydligt samspel mellan Ordo Iuris och det styrande partiet PiS där det här lagförslaget binder dem samman, oavsett om detta är en uttalad relation eller om Ordo Iuris agerar som sympatisörer till regeringen.

⁴⁷ Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, ” EU Parliament adopts resolution criticising “Stop paedophilia” bill – Ordo Iuris comment”, *Ordo Iuris*, 2019-11-28, (hämtad 2021-08-09), <https://en.ordoiuris.pl/family-and-marriage/eu-parliament-adopts-resolution-criticising-stop-paedophilia-bill-ordo-iuris>.

⁴⁸ Ibid.

5.3 ”Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report”

Kontext

Ordo Iuris skriver om hur sexualundervisningen diskuteras i Polen och menar att det finns två former av sexualundervisning: den ena som organisationen själva förespråkar och den ”toleranta och omfattande sexualundervisningen” som implementeras i Sverige, Tyskland och Danmark enligt WHO:s riktlinjer. Den förra, som de beskriver som en förberedelse inför vuxenlivet där ungdomar får lära sig om ansvar och respekt för människovärdet, står i kontrast till den senare.

Samband

Det sociala språket är argumenterande utifrån statistik som används för att skapa en vetenskaplig bild av vilken form av sexualundervisning som gör mest nytta i samhället. Ordo Iuris skriver hur länder med en tolerantare sexualundervisning också har högre andel aborter bland tonåringar, högre andel sexualbrott och större spridning av könssjukdomar.

“Most often, it is in countries with the most permissive models of sex education that the social situation in terms of the number of abortions, the incidence of sexually transmitted diseases (STD) or rates of sexual offences is at an average or worse than in other countries, which undermines the effectiveness of this form of education even in relation to the basic goals it is to fulfil in theory.”⁴⁹

Detta är ett samband som görs av Ordo Iuris för att visa hur den mer tillåtande sexualundervisningen är skadlig för samhället men det är ett samband som likväl skulle kunna vara slumpmässigt. Det finns i texten ingen reflektion kring varför fler våldtäkter anmäldes i Sverige än i Polen under ett visst år (189 kontra 8 per 100,000 invånare), detsamma gäller antalet personer med könssjukdomar. Att dessa siffror är högre i Sverige kan bero på att unga har mer sex här så som Ordo Iuris skriver, men det skulle också kunna bero på att vi på grund av den svenska sexualupplysningen testas oftare för könssjukdomar och har en bredare bild av vad vi anser vara våldtäkt. Utifrån Frickers begrepp tolkningsorättvisa dras slutsatsen att kunskapen om sexualitet, kroppslig integritet, könssjukdomar osv påverkar hur benägna vi

⁴⁹ Ordo Iuris, ”Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report”, *Ordo Iuris*, 2020-12-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/education/negative-consequences-permissive-sex-education-ordo-iuris-report>.

är att söka vård för könssjukdomar och huruvida vi tolkar en situation som ett sexuellt övergrepp eller inte. Tolkningsrättvisan som uppstår på grund av den begränsade sexualundervisningen kan vara en möjlig faktor till ett större mörkertal kring sexuell ohälsa. Ett exempel på detta är situationen som Fricker återberättar i *Epistemisk orättvisa*, om kvinnan som inte kunde sätta ord på de sexuella trakasserier hon utsatts för eftersom ingen pratade om det.⁵⁰

I texten beskrivs en omfattande form av sexualundervisning som vulgär och som uppmuntrar till en sexualitet utan hänsyn till känslor, relationer, ansvar och föräldraskap. Här läggs det ett värde i ett traditionellt och konservativt förhållningssätt till sexualitet som endast får förekomma i en specifik kontext. Betoningen på föräldraskap visar hur sexuella relationer ska ske inom ramarna för reproduktion, den heteronormativa formuleringen visar även vem som får lov att ha sex med vilka personer. På det här sättet försöker Ordo Iuris att skapa misstro till den formen av undervisning vilket är till fördel för deras egen ideologi. Ordo Iuris definierar den sexualundervisningen som de förespråkar som en ”traditionell, återhållsam modell” och menar att länder med denna modell har bättre sexuell hälsa och färre sexualbrott. Texten avslutas med en kommentar från Ordo Iuris-medlemmen Filip Furman som i en jämförelse mellan den polska familjelivskunskapen och den ”extremt tillåtande” sexualundervisning säger:

” one should not give up the good model for the sake of the worse one, especially when the latter is based on a vision of man and family alien to our culture ”⁵¹

I den här sista meningen skrivs en värdering och ett samband fram mellan sexualundervisning och kultur. Sexualundervisningen som organisationen motarbetar kommer från en ideologi om människan och familjen som de menar inte hör ihop med den polska kulturen. I texten skapas här också en identitet kring sagda kultur där formuleringen ”vår kultur” i citatet visar hur Ordo Iuris gör sig själva till representanter för den polska nationen. Utifrån de delar av sexualundervisningen som de tidigare har argumenterat utläses vad som organisationen inte anser hör hemma i kulturen. Slutsatsen som dras är att det inte bara är att sexualundervisningen exponerar unga för sex i för tidig ålder som Ordo Iuris ställer sig emot utan även normbrytande könsidentiteter, sexualiteter och särskilda sexuella vanor. Dessa delar av sexualkunskap ska inte bara förbjudas i undervisningen för minderåriga utan de hör över

⁵⁰Fricker, Miranda, *Epistemisk orättvisa: Kunskap, makt och etik*, Thales, Stockholm, 2018, S. 205-207.

⁵¹ Ordo Iuris, ”Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report”, *Ordo Iuris*, 2020-12-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/education/negative-consequences-permissive-sex-education-ordo-iuris-report>.

huvud taget inte hemma i deras kultur. Sexualundervisningens plats i kulturen visar hur den heterosexuella matrisen skapas och upprätthålls i produktionen av kunskap där den konservativa synen på familjen konstrueras som en naturlig del av sexualiteten. Eftersom kärnfamiljen är det enda som accepteras i denna ideologi konstrueras kön och sexualitet därefter. Värderingen kring sexualundervisningen slutar här att endast handla om barnens trygghet eller folkhälsan som tidigare har varit de huvudsakliga argumenten och går i stället över till forandandet av den polska kulturella identiteten och vilken världsbild och kunskap som hör hemma där.

5.4 “Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland”

Kontext

Texten är ett PM riktat till FEMM (utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män) som har riktat kritik mot Polens abortlagar, samt till Europaparlamentets medlemmar. Enligt Ordo Iuris innehåller kritiken felaktig information, otillförlitliga data och källor samt att FEMM har beskrivit händelser som Ordo Iuris menar aldrig har hänt. Ordo Iuris huvudsakliga svar på kritiken grundar sig i aborträtten som dem menar inte är en erkänd rättighet i internationell lag, det är alltså inte något som de kan tvingas till att implementera i Polen.

Vad som görs i texten

Ordo Iuris menar att Europaparlamentet har för avsikt att pressa medlemsländerna att följa deras ideologiska agenda samtidigt som abort inte är en mänsklig rättighet i internationell rätt. De menar att det skrivs fram en falsk bild av abort som en rättighet men att det är dem som står upp för dem verkliga rättigheterna, dvs rätten till liv. På det här sättet försöker organisationen att vända rättighetsretoriken mot Europaparlamentet och FEMM för att skapa en bild av att dem är de verkliga försvararna av mänskliga rättigheter och illegitimera deras meningsmotståndare.

Förutom kritiken mot Polens abortlagstiftning svarar dem på kritiken mot lagförslaget att kriminalisera sexualundervisningen. Återigen menar Ordo Iuris att informationen i analysen är felaktig och att syftet aldrig har varit att kriminalisera

sexualundervisning. Här återkopplar dem i stället till landets initiativ att stoppa pedofili och de menar att det är inslagen av pedofili i undervisningen som man vill kriminalisera:

“The “Stop paedophilia” project prohibits not sexual education, but specific behaviours, i.e. encouraging and persuading children to have sexual intercourse and engaging in other sexual activities (such as e.g. masturbation). It is the “encouragement and persuasion” that is punishable by imprisonment, not the education itself.”⁵²

De handlingar som kriminaliseras skrivs här är bland annat att uppmuntra barn (personer under 18 år) att ha sex eller delta i andra sexuella aktiviteter, så som onani.

Kunskapen om sex skrivs om i den här texten till att göra ungas sexualitet till en moralisk fråga angående huruvida man ska uppmuntra dem till att ha sex eller inte och här finns två aspekter att diskutera vidare kring: WHO:s rekommenderade sexualundervisning säger inget om att man ska uppmuntra barn eller tonåringar att ingå i sexuella relationer. Däremot uppmärksammas att unga exponeras för sex genom media och i och med puberteten kommer även en nyfikenhet kring sex för dem flesta i någon grad. WHO belyser därför vikten av att alla ska ha tillgång till en omfattande sexualundervisning för att skapa förutsättningar för ungdomar att göra informerade val. Ordo Iuris skapar i det här sammanhanget en kunskap om WHO:s rekommenderade sexualundervisning som är förvrängd till sin egen fördel. Genom att aktivt motarbeta informationsspridning om sexualitet så försämras ungas sexuella hälsa genom en systematisk tolkningsorättvisa. Genom det aktiva feltolkandet av sexualundervisningen upprätthålls en maktrelation mellan de katolskt-konservativa makthavarna och de ungdomar som förnekas en tillräcklig sexualundervisning där framför allt HBTQ+ personer och livmoderbärare drabbas hårdast. Dessutom skapas en bild av ungas sexualitet där alla former av sexuella handlingar som sker utanför ett äktenskap stigmatiseras.

5.5 ”Anna Kubacka: Reinforcement of ”feminist thinking” and promotion of gender ideology. Illosury consultation for UN report.”

Kontext

⁵² Ordo Iuris, “Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland”, *Ordo Iuris*, 2021-01-13, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/ideological-pressure-ep-concerning-abortion-unfair-opinion-about-poland>.

I texten kommenterar Ordo Iuris på en rapport från FN gällande våld och diskriminering mot HBTQ-personer. Ordo Iuris skriver att rapporten ska främja feministiskt tänkande och belysa hot mot de mänskliga rättigheterna som ett resultat av könsnormer och strukturer. Ordo Iuris beskriver rapporten som ideologiskt vinklad och att även om FN var öppna för kommentarer så var dem partiska gentemot en förutbestämd slutsats.

Relationer och vad som görs genom texten

Den här texten är inte direkt riktad till FN som de tidigare texterna är, i stället riktar den sig till en allmän läsarkrets. I textens sista stycke beskrivs hur rapporten är vinklad och manipulerad för att stödja genusideologin och man uppmanar därför personer som läser FN:s studier, rapporter och andra publikationer att ha detta i åtanke. Man ämnar här alltså till att försvaga FN:s trovärdighet och få andra till att tvivla på dess legitimitet. På det här sättet försöker Ordo Iuris att montera ner FN:s roll som tillförlitliga informanter och bidrar till att skapa en vittnesorättvisa gentemot dem som försöker främja genusvetenskapliga och feministiska förhållningssätt på det sätt som Fricker beskriver i hennes teorier om epistemisk orättvisa. I den här texten kan vi se att tydligt offensivt språkbruk gentemot genusideologin och FN som organisation, kommunikationssystemet som används för att visa på detta är argumenterande med utgångspunkt i Ordo Iuris politiska och konservativa värderingar.

“Hence, the aim of the report is to promote the gender ideology, to deny the natural division into two sexes, and most of all to stigmatise the states that object to the ideological approach to femininity and masculinity and the attempts at eradicating tradition and culture in favour of far-left ideas.”⁵³

Genusideologin, menar dem, förnekar den naturliga könsuppdelningen och samtidigt försöker utrota tradition och kultur till fördel för ideologin. Budskapet i rapporten som organisationen refererar till menar dem är sprungna ur extremvänstern och anklagelser för att rapporten ska ha skrivits på ett manipulativt sätt styrker kommunikationssystemet. Genom Ordo Iuris tolkning av rapporten skapar dem ett samband mellan sexuella- och reproduktiva rättigheter och HBTQ-rättigheter, och ideologi. När rättigheter av olika slag ges stämpeln att komma från en specifik ideologi blir dessa rättigheter lätta att avfärda som subjektiva i stället för allmänna, samtidigt som könsnormer uppges vara naturligt givna och därför obestridliga.

⁵³ Kubacka, Anna, "Reinforcement of "feminist thinking" and promotion of gender ideology. Illusory consultation for UN report", *Ordo Iuris*, 2021-04-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/anna-kubacka-reinforcement-feminist-thinking-and-promotion-gender-ideology-illusory>.

I texten ifrågasätts den sexualundervisning som rapporten bland annat syftar till att uppmuntra. Ordo Iuris menar att även om den polska sexualundervisningen ("family life education") som dem förespråkar är omfattande och inkluderar all relevant biologisk kunskap så kan undervisningen i rapporten inte klassificeras som det. Att Polen inte lever upp till FN:s standard i sexualundervisningen uppges vara på grund av ett bristande mångfaldsperspektiv på sexualitet och könsidentitet, något som Ordo Iuris beskriver som ett "ideologiskt och genusbaserat tillvägagångssätt" och en "vulgär" form av utbildning. Hur WHO:s rekommenderade sexualundervisning ifrågasätts visar ytterligare på hur Ordo Iuris framställer rapporten som vinklad till Polens nackdel och skapar bilden av sexualundervisning som en form av kunskap som dels är baserad på ideologi i den formen som FN förespråkar, dels som något som endast bör vara baserade på konservativa "naturliga och biologiska" föreställningar om sexualitet och kön.

5.6 Resultat

Genom analysen har några övergripande diskursen kunnat synliggöras. Den mest framträdande är den som skrivs fram ur organisationens juridiska profil där omfattande sexualundervisning framhävs som oförenlig med nationell och internationell lagstiftning och ett hot mot mänskliga rättigheter, framför allt barns rättigheter och religionsfriheten. Genomgående i texterna understryks hur den omfattande sexualundervisningen strider mot barns rättigheter i form av exponeringen för sex eller uppmuntran till sex i för unga åldrar vilket de menar verkar demoraliserande och exploaterande av barnen. Sexualundervisningen blir således en form av sexuellt våld eller pedofili som barnen måste skyddas ifrån. De anspråk som görs på barns rättigheter ställs i texterna i kontrast till den kritik som lagförslaget fått av Europaparlamentet. Här skapas spänningar mellan olika tolkningar av rättighetsdokumenten som Ordo Iuris använder för att visa sitt motstånd mot den internationella rätten som förespråkar sexualundervisning och på så sätt positionerar de sig själva som dessa rättigheters förkämpar.

I några av de analyserade texterna beskrivs en ideologisk syn på sexualundervisning som Ordo Iuris menar hör hemma i genusideologin eller i vänsterpolitiken som därmed inte hör hemma i den polska kulturen. Här lyfts frågor kring vilken sexualitet som är den moraliskt rätta där värnandet om barnens moral blir central för diskursen mot sexualundervisningen. I samband med detta skapas en bild av sexualitet som något som

barnen ska skyddas ifrån som går längre än den exploatering som beskrivs. När uppmuntran till onani lyfts som problem visar det hur alla former av sexuella uttryck ska begränsas, även när de inte utgör en risk för barnets hälsa. Frågan om sexualundervisning blir i dessa texter därmed främst politisk och ideologisk.

I andra texter framhävs dock en vetenskaplig bild av sexualundervisningen där brottsstatistik och folkhälsa får ta plats för att stärka argumenten för en restriktiv sexualundervisning. Här menar dem att en mindre tillåtande sexualundervisning som förespråkar återhållsamhet är nödvändigt för att minska könssjukdomar, graviditeter och sexualbrott. Detta blir en motsägelse gentemot de tidigare argumenten om demoralisering och även mot WHO som understryker hur sexualundervisningen snarare är en åtgärd för att förbättra den sexuella hälsan. Motståndet mot sexualkunskapen handlar alltså å ena sidan om subjektiva ideologiska skillnader och å andra sidan vetenskapliga fakta vilket resulterar i ett motstånd mot sexualundervisningen som tar plats på flera dimensioner i debatten.

6. Slutsats

I det här avsnittet presenteras de slutsatser som har kunnat dras för att besvara uppsatsens forskningsfrågor. Genom Ordo Iuris diskurser belyser jag hur det skapas en kunskap om sexualitet utifrån konservativa tankemönster som bidrar till formandet av en heterosexuell matris. Denna kunskap upprätthålls genom en rättighetsretorik som ger den legitimitet och bidrar till en tolkningsorättvisa om sexualitet där den heteronormativa sexualiteten blir den enda begripliga. I de maktrelationer som formas genom Ordo Iuris diskurs skapas dessutom en vittnesorättvisa genom det misstroende som organisationen visar gentemot WHO, FN och EU som blir representanter för genusideologin och gör dessa till otillförlitliga informanter.

Vilken kunskap produceras av Ordo Iuris diskurs om sexualundervisning?

I Ordo Iuris diskurs om sexualundervisning skapas det olika kunskaper kopplade till hälsa, reproduktivitet, heteronormativitet och moral. Kunskapen som produceras hämtas från olika källor, däribland statistik som organisationen hänvisar till, den polska grundlagen samt internationella rättskällor för mänskliga rättigheter.

I jämförelser av statistik mellan Polen och länder med en mer omfattande sexualundervisning så som Sverige och Tyskland skapas kunskapen om hur undervisningen bidrar till försämrade sexuell och reproduktiv hälsa. Genom sexualundervisningen menar Ordo Iuris att unga uppmuntras till att ingå i sexuella relationer innan äktenskapet, något som bidrar till högre antal fall av könssjukdomar, fler graviditeter (utanför äktenskapet) och fler fall av sexuella övergrepp. Den här kunskapen skrivs ut utan någon reflektion kring kausaliteten mellan dessa företeelser och sexualundervisning. Sambandet mellan sexualundervisningen och fler rapporteringar av exempelvis könssjukdomar eller sexualbrott menar jag snarare beror på att mörkertalet kan vara större där sexualundervisningen är begränsad. Detta är en slutsats som jag drar utifrån teorin om tolkningsorättvisa där bristen på sexualundervisning bidrar till en försvagad kollektiv förståelse om könssjukdomar och samtycke.

Vidare produceras en kunskap om sexualitet som enbart sker mellan män och kvinnor inom äktenskapet i syfte att bilda familj. Familjen värderas högt inom Ordo Iuris diskurs vilket visar sig i benämningen på den existerande formen av sexualundervisning "family life planning" alltså undervisning som endast ska lära unga om familjelivet och befruktningen. Den här kunskapen är en produkt av den heterosexuella matrisen där sexualitet endast benämns rörande den heterosexuella relationen. Oftast skapas den här förståelsen i tystnaderna kring HBTQ-personer i och med att sexuella relationer endast uppmuntras inom äktenskapen och äktenskapet får enbart ingås mellan män och kvinnor enligt den polska

grundlagen. Det skapas här en sanningsregim om den heterosexuella relationen som beskrivs som den enda naturliga och den enda som hör hemma i den polska kulturen.

I detta kunskapsskapande framträder en tystnad kring sexuella relationer mellan HBTQ-personer som i många fall inte får gifta sig eller har möjligheten att tillsammans skaffa biologiska barn. Det blir därmed underförstått att dessa relationer, inte är accepterade i den rådande diskursen om sexualitet eftersom sexualiteten inte ska utövas i annat än det reproduktiva syftet. Vidare kunskap om normbrytande sexualitet och könsidentitet nämns över huvud taget inte utöver när det skrivs om mellan vilka som får inga äktenskap enligt den polska grundlagen och denna tystnad blir ett förnekande av HBTQ+ personers existens. Det skapas därför en epistemisk orättvisa som gör att personers möjligheter att förstå sin sexualitet eller könsidentitet begränsas till den kunskap som produceras i dessa diskurser om sexualundervisning. Det råder i sammanhanget en strikt genusordning som gör det svårt att gå utanför de strukturellt förutbestämda normerna för kön och sexualitet då alternativa sätt att göra kön på förblir dolda.

Hur förhåller sig den här kunskapen till katolsk-konservativa tankemönster om familjen?

Ordo Iuris hämtar främst sina argument från juridiska kunskapssystem vilket visar sig i sitt identitetsskapande som jurister i första hand medan den katolsk-konservativa identiteten blir sekundär. I en av de analyserade artiklarna kritiseras den bilden som har målats upp om organisationen som katolska då de menar att religionen inte är relevant i deras politiska ageranden. Den retorik som organisationen använder sig av består dock av konservativa tolkningar på de olika rättskällorna och har ett tydligt band till katolicismens trosuppfattningar. Att Ordo Iuris förnekar katolicismens inverkan på deras politiska åsikter kan förklaras med det sanning- och kunskapsskapande som sker inom ett trossamfund. Den världsbild man har blir till en allmängiltig sanning oavsett om det är baserat på religion eller vetenskap och denna sanning förstås då även bortom religionen. Genom ett förnekande av religionens inflytande skapas även bild av deras politiska ställningstaganden som mer objektiva.

Den mest centrala idén ur katolska tron som används av Ordo Iuris är synen på liv och när livet tar sin början, alltså vid befruktningen. Den här synen på liv blir central för Ordo Iuris i abortfrågan och i frågan om sexualundervisning som i diskursen blir nära kopplade till varandra. I diskursen om sexualundervisning som görs av Ordo Iuris blir det synligt hur begränsningen av undervisningen till stor del har till syfte att förhindra utomäktenskapliga graviditeter som i sin tur leder till ökade aborter, som de menar är vad som

har hänt i exempelvis Sverige på grund av vår sexualundervisning.

Som tidigare nämnt är också äktenskapet och familjen central i hur Ordo Iuris talar om sexualundervisning och om sexuella relationer överlag. Den sexuella relationen ska enbart existera inom äktenskapet i fortplantningssyfte vilket också är tankar som bottnar i katolicismen. Dessa familjevärderingar, och med dem den heteronormativa bilden av familjen, lyfts som en del av den polska kulturen och traditionen.

Vilka maktrelationer blir synliga i diskurserna?

Det här arbetet har inte svarat på vilken reell politisk makt Ordo Iuris sitter på nationellt eller internationellt. Det framgår dock att de har en nära relation till PiS i den sittande regeringen och utifrån de politiska förändringar som skett där lagförslaget om att begränsa sexualundervisningen tillsammans med de redan strikta abortlagarna kan man se hur dem arbetar för samma politiska mål. De svar som Ordo Iuris ger på kritiken från det internationella rättsväsendet visar också hur organisationens diskursiva handlingar utgör ett stöd för regeringen. Genom dessa handlingar visar Ordo Iuris även på hur dem inom ramverket för mänskliga rättigheter försöker lyfta den gemensamma ideologin i den internationella politiken.

Det går även att svara på vilka relationer Ordo Iuris försöker skapa med olika makthavare genom sin diskurs och vilka makthierarkier som formas inom dessa diskurser. I relationen till framför allt EU-parlamentet, men även FN, FEMM och andra aktörer som arbetar för en omfattande sexualundervisning görs olika kunskapsproducenter till opålitliga. Genom ett socialt språk som omfattar moral och mänskliga rättigheter görs dessa aktörer till otillförlitliga informanter om barnens bästa när dem motarbetar de rättigheter som Ordo Iuris menar att de står upp för vilket gör att de kan uteslutas i diskussionen om sexualundervisning. Genom Ordo Iuris kunskapsproduktion skapas en diskursiv makt som tillsammans med andra aktörer som för samma ideologiska agenda sätter ramarna för sexualundervisningen och genusvetenskapen i stort. Utifrån detta diskursiva agerande försöker Ordo Iuris styra vilka som har makten att producera kunskap och vilka som därmed blir maktlösa, vad Fricker kallar för en strukturell identitetsmakt.

När makten ligger hos personer som aktivt motarbetar feministiska och genusvetenskapliga tankesätt som bland annat bidrar till en bredare sexualundervisning skapas det en systematiskt förankrad vittnesorättvisa gentemot genusforskare och sexualupplysare. Vidare hamnar kvinnor och personer som på olika sätt går utanför den heterosexuella matrisen i kläm på grund av den tolkningsorättvisa som tidigare nämnts, vilket

stärker både könsmaktsordningen och hetero- och cisnormen när kunskap som är viktig för att lyfta dessa grupper tystas ner. Dessa diskurser som lyfter den könsbinära genusordningen som det enda naturliga och moraliska levnadssättet medan andra former av sexualitet och könsidentitet stigmatiseras gynnar den konservativa ideologin och upprätthåller ett familjeideal. Genom Butlers teori om den heterosexuella matrisen förstås detta naturliggörande som ett sätt att osynliggöra ett politiserande och disciplinerande system kring sexualitet som utövas ovanifrån för att upprätthålla en konservativ genusordning.

Sammanfattning

De slutsatser som dras av den gjorda analysen går i linje med den tidigare forskning som det här arbetet förankrar sig i. De politiska förändringar som Ingbrant redogör för om hur reproduktiva rättigheter blivit mer inskränkta blir tydliga i uppsatsens primärmaterial. Ingbrants forskning står i kontrast med Ordo Iuris diskurs i hur Ingbrant beskriver utvecklingen av reproduktiva rättigheter och sexualundervisningen som något som har försvunnit från den polska lagstiftningen som en effekt av det politiska och ideologiska skiftet som skett i landet sedan 1989. Ordo Iuris sätt att beskriva sexualundervisningen och andra reproduktiva rättigheter som influenser som kommer utifrån genom FN eller EU och deras genusideologi visar hur de tar avstånd från dessa rättigheter och därmed också deras socialistiska historia. Ordo Iuris diskurser om sexualundervisning i en rättighetsretorik visar på den etiska ordningen som skapats i Polen som Mishtal belyser i sin forskning. De motstridiga rättighetsanspråken blir grunden för den ideologin som Ordo Iuris står bakom och den genusideologi som de skapar sitt motstånd kring. Detta visar hur rådande makthierarki har kontroll över diskursen om sexualundervisning och genom politiserandet av undervisningen kan den här maktrelationen upprätthållas.

7. Avslutande reflektioner

Som genusvetare är motståndet mot genusvetenskapen inte främmande, den möts ständigt av kritik för att inte vara ”riktig vetenskap” eller för att vara ideologiskt och politiskt riktad. I uppsatsen har jag med sexualundervisningen som fokus tittat närmare på detta motstånd utifrån den konservativa organisationen Ordo Iuris och diskurser som formas kring sexualundervisningen. Vad mina slutsatser har visat är hur sexualundervisningen görs till en spelplan för en politisk kamp om genusvetenskapens vara eller icke vara där Ordo Iuris målat upp en bild av två läger, de som vill skydda barnen från exponering av sex och de som vill sprida en ideologisk agenda genom demoraliserandet av unga. I Ordo Iuris diskurs görs genusideologin och spridningen av en mer heltäckande sexualundervisning till en syndabock för olika samhällsproblem så som pedofili och förekomsten av sexuella övergrepp. Vidare strider genusideologin mot de konservativt kristna ideal som Ordo Iuris och andra aktörer som för samma typ av motstånd står för. I diskursen synliggörs en rädsla för förändring och nedmontering av en traditionell världsbild där kärnfamiljen inte längre står i centrum.

Uppsatsen har ämnat till att analysera diskursen om sexualundervisning som förs av Ordo Iuris, detta beskrevs i inledningen som en beståndsdel i en större frågeställning om framför allt högerpopulismens motstånd till genusvetenskapen och ”genusideologin”. Det här motståndet är något som behöver forskas mer kring för att skapa en bredare förståelse för vart friktionen mellan genusvetenskap och konservatismen finns och hur vi som genusforskare kan arbeta kring det.

Baserat på slutsatsen om sexualkunskapen som en politisk arena ställer det här arbetet även nya epistemologiska frågor om vad sexualkunskap är och hur kunskap överhuvudtaget görs. När är kunskap enbart baserade på vetenskapliga belägg och när är den politiserad och ideologiskt laddad? Hur ska man förhålla sig till kunskap som är politiskt laddad och hur kan man argumentera för att denna kunskap ändå bör sättas ett värde på?

Referenser

- Act of 6th of June 1997, The criminal code, Art 200b, "Condoning paedophilic behaviour".
- Bergehed, Katarina, "Polens lagförslag om begränsad aborträtt och sexualundervisning läggs på is – men avslås inte", *Amnesty international*, 2020-04-16, <https://www.amnesty.se/aktuellt/polens-lagforslag-om-begransad-abortratt-och-sexualundervisning-laggs-pa-men-avslas-inte/> (hämtad 2021-04-21).
- Butler, Judith, *Genustrubbel*, Daidalos, Göteborg, 2007.
- Devictor, Xavier, "Poland: Aging and the economy" *The world bank*, 2012-06-14, (hämtad 2021-08-17) <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2012/06/14/poland-aging-and-the-economy>.
- Europaparlamentets resolution av den 14 november 2019 om kriminalisering av sexualundervisning i Polen, 2019/2891(RSP).
- Fricker, Miranda, *Epistemisk orättvisa: Kunskap, makt och etik*, Thales, Stockholm, 2018.
- Gee, James Paul, *How to do discourse analysis: a toolkit*, 2a upplagan, Routledge, London, 2014.
- Gober, Greta, "Polarization in Poland", *Baltic world*, Vol 9, nr 4, 2016, S. 88-89.
- Gocłowski, Marcin, Włodarczyk-Semczuk, Anna, "Poland appoints conservative interim Supreme Court head in judicial turmoil", *Reuters*, 2020-05-15, (hämtad 2021-05-18), <https://www.reuters.com/article/us-poland-judiciary/poland-appoints-conservative-interim-supreme-court-head-in-judicial-turmoil-idUSKBN22R20G>.
- Grzebalska, Weronika, "Poland", i *Gender as symbolic glue Gender as symbolic glue: the position and role of conservative and far-right parties in the anti-gender mobilizations in Europe*, Kováts, Eszter & Pöim, Maari (red.), Foundation for European progressive studies, Bryssel, 2015, S. 83-103.
- Ingbrant, Renata, "Michalina Wisłocka's The Art of Loving and the Legacy of Polish Sexology", *Sexuality & culture*, (2020) 24:371-388, 2020-01-09.
- Jaggar, Allison M., *Just methods: an disciplinary feminist reader*, Routledge, New York, 2014.
- Johnson, Thella, "Polska protester när ledare vill ändra grundlagen", *Sveriges radio*, 2015-12-21, (hämtad 2021-08-04), <https://sverigesradio.se/artikel/6330617>.

Kubacka, Anna, "Reinforcement of "feminist thinking" and promotion of gender ideology. Illusory consultation for UN report", *Ordo Iuris*, 2021-04-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/anna-kubacka-reinforcement-feminist-thinking-and-promotion-gender-ideology-illusory>.

Leavy, Patricia, Harris, Anne, Contemporary feminist research from theory to practice, Guilford press, New York, 2019.

Lukšik, Ivan, Marková, Dagmar, "Analysis of the Slovak discourses of sex education inspired by Michel Foucault", *Human Affairs*, Nr 20, s. 9-22, 2010.

Mishtal, Joanna, "Reproductive governance and the (re)definition of human rights in Poland", *Medical Anthropology*, Vol 38, nr 2, 182-194.

Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, "Analysis of the bill initiated by citizens on amending the Act of 6th of June 1997 – the Criminal Code (Parliament issue no 3751) filed by the "Stop Paedophilia" Committee", *Ordo Iuris*, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/analysis-bill-initiated-citizens-amending-act-6th-june-1997-criminal-code-parliament-issue-no-3751>.

Olek, Magdalena, Zalewski, Bartosz, "EU Parliament adopts resolution criticising "Stop paedophilia" bill – Ordo Iuris comment", *Ordo Iuris*, 2019-11-28, (hämtad 2021-08-09), <https://en.ordoiuris.pl/family-and-marriage/eu-parliament-adopts-resolution-criticising-stop-paedophilia-bill-ordo-iuris>.

Ordo Iuris, "Ideological pressure from the EP concerning abortion. Unfair opinion about Poland", *Ordo Iuris*, 2021-01-13, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/life-protection/ideological-pressure-ep-concerning-abortion-unfair-opinion-about-poland>.

Ordo Iuris, "Negative consequences of permissive sex education – Ordo Iuris report", *Ordo Iuris*, 2020-12-14, (hämtad 2021-08-10), <https://en.ordoiuris.pl/education/negative-consequences-permissive-sex-education-ordo-iuris-report>.

Ordo Iuris, "Who we are", hämtad 2021-05-18, <http://en.ordoiuris.pl/who-we-are>.

Rule of law, översättning; Wojtasz, Roman, "New "commissioner" in the supreme court: Aleksander Stepkowski", *Rule of law*, 2020-05-15, (hämtad 2021-08-04), <https://ruleoflaw.pl/new-commissioner-in-the-supreme-court-aleksander-stepkowski/>.

Svenska FN-förbundet, ”Ekonomiska sociala rådet”, hämtad 2021-08-04, <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/ekonomiska-och-sociala-radet/>.

UNESCO, *International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach*, 2018

Wolfgang, Hansson, “Gruppen för krig mot sexualundervisning – stöttas av regeringen”, *Aftonbladet*, 2019-04-19, (hämtad 2021-04-20), <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/1novMQ/gruppen-for-krig-mot-sexualundervisning--stottas-av-regeringen>.